

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-301-2-73>

Денисюк Ольга, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри ТІМ НАОМА

Щодо колекції творів Владислава Яроцького музею Яна Каспровича у Закопаному

Ключові слова: Владислав Яроцький, музей Яна Каспровича, колекція творів, польське мистецтво, гуцульська тематика.

Denysiuk Olga, Doctor of Art History, associate Professor NAFAA

Concerning the collection of works of the Jan Kasprovich museum of Vladislav Jarotsky in Zakopany

Abstract: the report analyzes the collection of works by Władysław Jarocki, a famous Polish artist of the first half of the 20th century, kept in the museum of the poet Jan Kasprovicz in Zakopane. Special attention is paid to little-known works of the artist, as well as to sketch albums.

Key words: Władysław Jarocki, Jan Kasprovicz Museum, collection of works, Polish art, Hutsul themes.

Серед відомих польських художників першої половини ХХ століття, з-поміж інших, виділяється творчість Владислава Яроцького (1879–1965). Відомий він передусім своїми живописними та графічними творами на тему життя гуцулів та краєвидів Гуцульщини, які у свій час допомогли «відкрити» мешканцям сучасної Європи цей унікальний край. Художник знаний також як багаторічний професор Краківської академії мистецтв (далі – КАМ), що виховав цілу плеяду непересічних польських (Т. Кантор, Ч. Жепінський, С. Блондер, Т. Бжозовський, Ю. Чапський, Ю. Ярема) та українських митців (Л. Левицький, С. Борачок, В. Савуляк).

Життя та творчість В. Яроцького тісно пов'язані із сучасними землями України: народився у с. Підгайчики (сьогодні – Зборівський р-н, Тернопільська обл.), тривалий час жив та працював у Львові, часто подорожував до Харкова та Криму, де із захопленням малював місцеві пейзажі та колоритні портрети. Проте, найбільше він любив Гуцульщину, куди разом із своїми друзями-митцями – Ф. Паутчем (1877–1950) та К. Сіхульським (1879–1942) щороку приїжджав на пленери. Зауважимо, що саме твори гуцульської тематики принести йому славу та визнання.

На сьогодні головним дослідником творчості митця є відома краківська мистецтвознавиця Зофія Вайс, яка є автором каталогу творів В. Яроцького. Альбом-каталог супроводжував останні монографічні виставки художника, що відбулися у 2015 р. та були приурочені 50-тій річниці від дня смерті митця: у міській галереї м. Закопаного та у Кракові (музей і галерея КАМ). Проведені заходи загострили увагу широкого загалу до творчості В. Яроцького, ім'я якого було дещо призабуте після його смерті. Наприклад, ще й досі його живописна та графічна творчість

не проаналізована всебічно, хоча життєвий шлях відтворено у каталозі З. Вайс якнайкраще. Власне необхідністю мистецтвознавчого аналізу численних творів митця, ескізних альбомів з подорожей обґрунтовується актуальність теми даного дослідження.

Творча спадщина В. Яроцького досить розпорошена по музеях як Європи, так і Польщі зокрема. Найбільша з польських колекцій знаходиться в музеї Яна Каспровича, що на Гаренді в Закопаному, оскільки велика частина цього будинку була у свій час власністю родини Яроцьких. Митець був зятем відомого поета, чоловіком його доньки Анни, тому після смерті Я. Каспровича частина маєтку відійшла подружжю Яроцьких. Відповідно художник облаштував там майстерню, чимало відомих його творів повстали саме в цьому домі. Також за сприяння В. Яроцького у 1920-х роках був куплений по-сусідству пленерний будинок для Краківської академії мистецтв, де митець проводив зі студентами літню практику.

Багата спадщина В. Яроцького, представлена в домі Яна Каспровича, складається не лише з відомих живописних робіт, що відображають захоплення гуцульськими традиціями (літографії «Гуцулка», «Гуцул» та «Йордан I» 1912 р., картина «Гуцулка в церкві» 1930 р.), а й, передусім, краєвидами Закопаного, які демонструють пристрась художника до дослідження кольору. Серед збережених робіт такими є портрети місцевих мешканців («Гідна старість», 1926; «Якуб Мруз», 1925), сцени із життя «Дівчина, що копає картоплю», 1935; «Юзя з кошиком картоплі», 1936), портрети членів родини («Портрет Яніни Малачинської (Каспрович)», 1917) інші твори.

Колекція також збагачена пейзажами з подорожей митця середземноморськими країнами, наприклад, пейзажі з Венеції, а також поліхромними малюнками та архітектурними етюдами, які можна побачити, зокрема, погортавши етюдні альбоми. Важливо те, що роботи В. Яроцького, зібрані в будинку на Гаренді, представляють широко панораму його творчості, починаючи з картин, за які художник удостоєний певних відзнак та були представлені у тогочасних каталогах – до більш пізніх, маловідомих творів митця 1960-х років, досить низької художньої якості.

Тут зберігається також чимало фотографій, зроблених власноруч В. Яроцьким, численних архівних документів, у тому числі тих, що підтверджують його кураторську участь у Венеційському біенале тощо. Привергають увагу меблі, серед них – орнаментований обідній стіл зі стільцями у столовій, виконаний у столярній майстерні Львова за проєктом митця, керамічні та текстильні вироби, гуцульські писанки з особистої колекції майстра.

Проте, мабуть найбільшу цінність колекції музею складають альбоми з начерками, яких понад двадцять, всі з різних подорожей. Гортаючи їх, можна побачити різного рівня рисунки митця – як легкі, швидкі начерки так і більш завершені етюди. Також митець часто послуговувався аквареллю – на сторінках альбомів багато портретних, пейзажних

чи архітектурних етюдів, замальовки оголеної природи, пошуки композиційних схем тощо. Саме ці альбоми потребують найбільш глибокого аналізу мистецтвознавцями, адже можуть відкрити нові, невідомі досі сторінки творчого шляху художника.

Тепер у музеї Яна Каспровича на постійній основі у двох кімнатах, які раніше слугували бібліотекою поета, представлена невелика галерея творів В. Яроцького. На стінах – всього близько двадцяти творів митця із понад шестидесяти, що зберігаються у музеї. Тому періодично експозиція оновлюється. Однак, попри все це, творча спадщина митця, що зберігається у музеї Яна Каспровича, і надалі залишається маловідомою та малодоступною для широкого загалу, потребує всебічного та ґрунтовного аналізу мистецтвознавців.

